

Dušan Takáč, UČO 273596, PSY+ZUR

Zamyšlení nad komunikováním statistiky v médiích

Statistika je vědní obor, který si zakládá na svojí exaktnosti a přesnosti, stejně jako matematika. Přesto, nebo možná právě proto, je často znásilňován a čísla jsou zneužívána a překrucována tak, jak se to hodí jednotlivým médiím.

Devatenáctého dubna byla publikována tisková zpráva postihující výsledek průzkumu agentury STEM, který se zabýval popularitou českých politiků. Průzkum byl prováděn v rozmezí 1. a 10. dubna. Respondentů bylo celkem 1196 a byli vybráni metodou kvótního výběru, tedy snahou postihnout reálný vzorek populace a zajistit stejné procentuální rozložení mezi skupinami jako ve skutečnosti v důležitých vlastnostech populace, jako jsou věk, pohlaví, atd.

Výzkum zahrnoval 22 politiků napříč politickým spektrem a je kvůli blízcím se volbám směřován na čelní představitele politických stran. Do výzkumu byli zahrnuti jen vedoucí osobnosti, jejichž strany mají podle posledních průzkumů šanci se dostat do poslanecké sněmovny.

Politici jsou řazeni dle součtu odpovědí „velmi příznivý“ a „spíše příznivý“, v němž zvítězil nováček Radek John, což také hlásá titulek zpravodajského článku. Nikde v článku jsem však nenalezl informaci o odpovědích, které měli respondenti na výběr. Kromě již zmíněných variant měli respondenti možnost zvolit „spíše nepříznivý“ a „zcela nepříznivý“, ale také uvést neznalost daného politika.

Zároveň zde není uvedeno upozornění, že citovaná popularita je součtem dvou čísel a spíše je prezentována jako výsledek pouhého dvoupólového výběru „má rád/nemá rád“.

Tento dojem ve čtenáři umocňuje i odlišné zpracování grafu, který je vyveden ve více osobním a politickém stylu. V grafu jsou umístěny na ploše jednotlivých sloupců fotografie zmíněných politiků ve stranických barvách. Tyto sloupcové grafy opět znázorňují pouze absolutní čísla kladných hlasů pro jednotlivé osoby.

Na zveřejněné zprávě jsem našel i další nesrovnalosti. Jako nejzásadnější pochybení mi připadá vynechání předsedy Asociace krajů ČR hejtmana Michala Haška. V publikované tiskové zprávě totiž pan Hašek sdílí páté místo s Lubomírem

Zaorálkem a Jiřím Paroubkem. Na serveru novinky.cz je však vyobrazeno pouze šest politiků a Hašek je, pravděpodobně vinou své menší známosti, vynechán.

Toto vypuštění by bylo možné ospravedlnit dalším řazením v rámci součtu podle určených priorit, ale složení v této podobě neodpovídá žádnému logickému sestupnému řazení. Pan Hašek je v obou parametrech mezi panem Paroubkem a panem Zaorálkem a měl by tedy ve výběru figurovat spíše on na úkor jednoho ze zmíněných politiků.

Stejně tak v textu se mluví o přízni politikovi, ale není jasně dáno, o co se jedná, a čtenáře to nenápadně směřuje k bipolárnímu myšlení.

Zároveň se článek vůbec nezabývá, možná z výše uvedených důvodů, negativními volbami respondentů. Určitě by byla pro čtenáře zajímavá informace, který politik byl nejvíce hodnocen jako „zcela nepříznivý“. Tento graf a vývoj však byl před čtenářem zcela skryt za pouhý kladný pohled.

Novinky.cz však poskytují také zajímavou přidanou hodnotu k výzkumu agentury STEM a tou je vývoj popularity zúčastněných politiků na časové ose. V tabulce jsou uvedeny ještě předchozí dva průzkumy této agentury z listopadu 2009 a ledna 2010.

Článek se nijak nezmiňuje o průběhu a parametrech výzkumu, ani se nesnaží zpochybnit jeho věrohodnost či úplnost. Dnešní kvalita kvótního výběru by mohla být zárukou přesných výsledků, a proto není důvod zpochybňovat samotnou metodu.

Z celého porovnání článku vyplývá, že dojem z výsledků průzkumu je velice dán jejich interpretací a přednesem publiku. Nemusí však nutně dojít přímo k úmyslnému zkreslení informací průzkumu, aby si čtenář utvořil zcela odlišný dojem.

Pouhé nezveřejnění několika důležitých parametrů výzkumu, případně části výsledků, může mít za následek neúplný a zkreslený obraz interpretovaných informací.

Statistické výzkumy jsou jako rovnice. Pokud část z nich chybí, pak zbytek přestane dávat koherentní smysl a rozpadne se pouze na několik neucelených a osamocených informací o zkoumaném jevu. Na to je třeba dávat pozor a nevytvářet úsudky na základě novinového článku, ale nejlépe přímo podle samotného výzkumu.

Porovnávané články:

<http://www.stem.cz/clanek/1939>

<http://www.novinky.cz/domaci/197939-radek-john-v-popularite-hned-napoprve-porazil-ostatni-politiky-na-hlavu.html>